

Litenhetens odemokratier. En kartläggning och beskrivning

DAG ANCKAR

ABSTRACT

The Non-Democratic Microstates. Listings and explanations

Research on democratic government suggests that small states are more likely to be democratic than large states. However, smallness does not always transform into democratic conduct, and this study is about a shrinking group of non-democratic microstates, democracy status being determined on the basis of Freedom House ratings. Cases of recent non-democratization like Fiji and Solomon Islands notwithstanding, the on-going democratization of the globe is visible also in the microstate universe: whereas there were 20 small non-democracies in 1986, they numbered to 14 in 1996 and 2006. A core group of small-sized non-democratic government is formed by 10 microstates which are classified as non-democracies at each of these three measure points. An examination of this group reveals, first, that the bulk of the states are "large" microstates, the size factor, then, operating against the democracy blessings usually inherent in small size; second, that the colonial background of the group members has not invited efforts at democratization, and, third, that matters of heritage and tradition have in several cases formed obstacles to democratic breakthrough.

Ett påstående som ofta möter i forskningen om samband mellan entiteters fysiska och politiska särdrag hävdar att den lilla staten i särskild mån tenderar vara demokratisk. Sambandet är för all del inte lineärt – studier vid kunskapsfronten menar sålunda att något egentligt och systematiskt samband inte föreligger mellan staters storlek och staters demokratigrad (C. Anckar 2008, 439–449). Särhåller man emellertid de verkligt små staterna, är bilden en annan. Några nedslag i litteraturen må här tjäna som illustration – Dana Ott har under hänvisning till empiriska rön sett sannolikheten vara stor att den lilla staten utvecklar ett demokratiskt politiskt system (Ott 2000, 69–70); Larry Diamond och Svetlana Tsalik har visat att den stora merparten av de mikrostaten som blev självständiga under ungefär det senaste kvartseket har blivit stabila liberala demokratier (Diamond och Tsalik 1999, 117); Dag Anckar har offentliggjort beräkningar som visar att medan drygt sjuttio procent av

världens mikrostaten är demokratier, kan samma sägas om blott en dryg tredjedel av världens övriga stater (D. Anckar 2002 b, 377–378); Josep Colomer har nyligen gjort bedömningen att "with a decrease in the size of the political unit, the likelihood of durable freedom and democracy increases" (Colomer 2007, 61). En sammanfattande kontur har tecknats av Henry Srebrnik: "more and more statistical and anecdotal evidence indicates that a significant feature about many small island jurisdictions has been their ability to maintain democratic political systems" (Srebrnik 2004, 339).

När en regel, eller i varje fall konturerna av en sådan, har kunnat etableras, blir regelns undantag viktiga och intressanta. Studiet av s.k. avvikande fall har en given funktion i den komparativa politikforskningen (Kazancigil 1994), inte minst därför att de förmår precisera giltighetsutrymmet för den regel från vilken de avviker, och därför att de kan säga något väsentligt om regeln som sådan.

Bevekelsegrunder av detta slag får motivera det studium som följer här av fall som inte verifierar utan tvärtom falsifierar tesen om ett samband mellan litenhet och demokrati. Vad som studeras är, följaktligen, små stater som alls inte är demokratier. Syftet är härvid explorativt och beskrivande snarare än förklarande och generaliserande – även om hänvisningar i det kommande förvisso görs till olika omständigheter som i särskilda fall motarbetat och motarbetar demokrati, och även om dessa hänvisningar förvisso kläs i en systematiserande form, skall uppsatsen ändå i första hand betraktas som en kartläggning av odemokratins hemmahörande i politikens lilleputtvärld. Syftet blir härmed att bidra till åstadkommandet av en empirisk beskrivning av diktaturens utbredning, en uppgift som i en färsk lärobok om ofrihetens politiska system har sagts svara mot såväl ett internt behov inom statskunskapen som ett allmänt samhällligt motiv (Karvonen 2008, 9–13).

Demokrati och odemokrati är naturligtvis inte statistiska, en gång för alla givna egenskaper. Tvärtom pågår här en ständig trafik, där, å ena sidan, odemokratier utvecklas och övergår i demokratier, och där, å andra sidan, demokratier stagnerar och retarderar och förvisas till odemokratins sfär. Trafiken har, som bekant, en viss slagsida, där demokratiseringar har blivit vanligare än avdemokratiseringar, t.o.m. så att det är brukligt att tala om "vågor" av demokratisering som har översköljt och översköljer världen (t.ex. Huntington 1991; Diamond 1996; Markoff 1996). Detta hindrar emellertid inte att en trafik i motsatt riktning förekommer och även för sin del formar den kvot som beskriver relationen mellan den demokratiska och den odemokratiska världen. Den studie som här aviseras bör naturligtvis vara medveten om detta, och medvetenheten tar sig den formen att förekomsten av litenhetens odemokratier kartläggs vid tre olika punkter av tid. Fråga är härvid om åren 1986, 1996 och 2006. Tidpunkterna har delvis valts av bekvämlighets- och ändamålsenlighetsskäl – beträffande dem finns färdigt material att tillgå, nyttjat i annat sammanhang (D. Anckar, 2008). Men tidpunkterna har även valts av strategiska skäl – de ligger på ett lämpligt och jämnt avstånd från varandra och fångar därmed in en tidsrymd som är tillräckligt kort för att skapa en ram och ett sammanhang och tillräckligt lång för att inom sammanhanget och ramen tillåta relevanta förskjutningar och ändringar.

Uppsatsen är strukturerad i fem avdelningar. Denna korta introduktion följes av en andra avdelning som presenterar studiens material och källor, och alltså redogör för hur kategorierna små stater och odemokratiska stater har bestämts. En tredje avdelning klassificerar och ordnar med en viss systematik de fall som framkommit vid ett studium av det relevanta materialet och de relevanta källorna, och en fjärde avdelning gör med en utgångspunkt i ett val på den beroende variabeln ett försök att förklara, förstå och beskriva de fall som definitivt är att betrakta som odemokratier. En femte avdelning sammanfattar undersökningens huvudresultat.

Undersökningens material och källor

Undersökningens genomförande förutsätter tillgång till två typer av rådata. För det första behövs information om vilka av världens stater som är att betrakta som små; för det andra behövs information om huruvida dessa små stater är demokratier eller inte. I vartdera fallet gäller att informationen skall kunna tidsbestämmas till åren 1986, 1996 och 2006. Detta avsnitt förklarar tillvägagångssättet vid införskaffandet av den efterlysta informationen.

Vad som är litet, kan ju alltid diskuteras. En rimlig utgångspunkt, rimlig inte minst därför att den så ofta förekommer, särskilt i den forskning som hävdar den lilla statens demokratibenägenhet, är att betrakta mikrostaterna som litenhetens operationella motsvarighet. En mikrostat är en stat med ett befolkningstal som inte överstiger en miljon; denna definition blir här vägledande, och uppgiften är därmed att identifiera de av världens stater som åren 1986, 1996 och 2006 hade befolkningstal som inte överskrider miljongränsen. Den nödiga informationen om befolkningstalet i världens stater under de berörda tre åren har hämtats ur databasen *Population Statistics: Historical Demography of all Countries*, tillgänglig på internet (<http://www.populstat.info/>), och hämtningen visar att världen härbärgerade 37 mikrostaterna år 1986, 42 mikrostaterna år 1996 samt 41 mikrostaterna år 2006 (D. Anckar 2008, 77). Den lilla sifferserien visar på kontinuitet likväl som ändring. Det är också helt naturligt att grundpopulationen av mikrostaterna kan variera något från ett tillfälle till ett annat. I tiden mellan två tidpunkter kan sålunda vissa mikrostaterna försvinna i och med storlekstillväxter som innebär att de nu överskrider enmiljons-taket; andra mikrosta-

ter kan tillkomma till följd av secession eller andra särskilda omständigheter. Till någon del kan förskjutningar i relationen mellan demokratier och odemokratier helt enkelt ha att göra med sådana omställningar av formell art.

När mikrostaterna identifierats, förestår uppgiften att bestämma om de är demokratier eller inte. I kölvattnet av auktoritativa bedömningar (t.ex. Diamond 1996, 24) och applikationer (t.ex. Lijphart 1999, Karvonen 2008) sker bestämningen här med stöd i de systematiska klassificeringar som den amerikanska organisationen *Freedom House* sedan år 1972 årligen gör av frihetsläget i världens stater och territorier. Vad som gör *Freedom House*-konceptionen särskilt tilltalande är att den av en demokrati förutsätter representativa val i kombination med en tillräcklig uppsättning mänskliga fri- och rättigheter – konceptionen föreskriver alltså ett tvådimensionerat frihets- och därmed demokrati-begrepp, och den svarar därmed väl mot vad man rimligen skall inlägga i en bestämning av termen "demokrati" (Hadenius 1992, 23–32; D. Anckar 2007 b, 5–8). De stater och områden som är föremål för bedömning inplaceras av *Freedom House* på de ovannämnda dimensionerna med hjälp av en sjugradig skala, där värdet ett (1) anger den bästa och värdet sju (7) den sämsta placeringen – en stat som bedöms med formeln (1-1) är därmed en idealdemokrati, medan en stat som bedöms med formeln (7-7) är en vrångbild av en demokrati. De värden som en stat ges på dessa dimensioner översätts sedan med ett sammanräkningsförfarande till en ny tregradig skala, där stater betecknas som "fria", "delvis fria" och "ofria" – "fria", och därmed demokratiska, är stater som har ett snittvärde mellan 1 och 2,5; "delvis fria" och därmed odemokratier snarare än demokratier är stater med ett snittvärde mellan 3 och 5; "ofria" och därmed definitivt odemokratiska är stater med ett snittvärde på 5,5 eller mer (t.ex. *Freedom in the World 2006*, 872–889). Mikrostaterna i den första kategorin betraktas i det följande som demokratier och de faller därmed utanför den undersökningspopulation som här och nu intresserar; mikrostaterna i den andra och tredje kategorin betraktas som odemokratier och de formar därmed undersökningens egentliga objekt.

De mikrostaterna som fanns i världen vid de tre undersökningspunkterna har alla klassificerats av *Freedom House* vid samtliga punkter, och det erhållna materialet är därmed så gott som heltäck-

ande. Reservationen "så gott som" måste införas därför att den ovsagda regeln ändå har ett undantag. Vatikanstaten, en suverän stat styrd av påven och en i många avseenden säregen politisk och politiskt-institutionell konstruktion är till följd av sin särart inte betygsatt av *Freedom House*, men även om *Freedom House* inte kan tillhandahålla vägledning, kan ingen som helst tvekan råda därom, att Vatikanstatens konstitutionella ordning skall hänföras till odemokratins sfär (Duursma 1994, 415–425).

Litenhetens odemokratier

Som underlag för den följande analysen tjänar en sammanställning, återgiven i Tabell 1. Den förtecknar världens små odemokratier vid de tre undersökningsåren. De numeriska värdesättningar som *Freedom House* gjort anges likaså i tabellen – för det fall någon odemokrati vid någon tidpunkt erhållit en klassificering som demokrati, anges detta sålunda att den numeriska värdesättningen är parentesförsedd.

En första kommentar till de frekvenser som rapporteras kan vara att antalet icke-demokratier har gått ned över tid – medan de var 20 år 1986, hade antalet tio år senare nedgått till 14. Ytterligare tio år senare var antalet fortfarande 14. Då denna iakttagelse ställs i relation till den här redan rapporterade iakttagelsen att antalet mikrostaterna i världen varit i stigande, accentueras givetvis icke-demokratiernas nedgång. Av världens mikrostaterna var sålunda 54% odemokratier år 1986, medan andelen var blott 33% år 1996 och 34% år 2006. Samtidigt som utvecklingen alltså vittnar om framsteg och demokratisering, är den nog ägnad att kasta en skugga över hållbarheten i den här tidigare nämnda doktrin som hävdar sambandet mellan litenhet och demokrati. Sambandet visar sig i våra sifferserier vara allt annat än robust över tid – i själva verket var, alltså, ännu vid mitten av 1980-talet en majoritet av mikrostaterna inom odemokratiernas krets. Det skall dock noteras, till doktrinen försvar, att andelen odemokratier även vid denna tid var än större bland de stater som var större än mikrostaterna (D. Anckar 2008, 77–78).

De formella ändringar som gäller befolkningstillväxt och om vilka tidigare redan var tal, spelar en viss roll i det sammanhang som tecknats, men rollen är nog inte stor. Den är i själva verket tilldelad blott tre stater av de sammanlagt 24 som före-

Tabell 1. Världens odemokratiska mikrostater vid tre tidpunkter jämte motsvarande betygsättningar av Freedom House.

1986	1996	2006
(2-3)	Antigua-Barbuda 4-3	(2-2)
Bahrain 5-5	Bahrain 7-6	Bahrain 5-5
Brunei 6-5	Brunei 7-5	Brunei 6-5
Djibouti 6-6	Djibouti 5-6	Djibouti 5-5
Ekvatorialguinea 7-7	Ekvatorialguinea 7-7	Ekvatorialguinea 7-6
(2-2)	Fidji 4-3	Fidji 4-3
Gambia 3-4	<i>Överstor</i>	<i>Överstor</i>
Guinea-Bissau 6-7	<i>Överstor</i>	<i>Överstor</i>
Guyana 5-5	(2-2)	Guyana 3-3
Kap Verde 6-6	(1-2)	(1-1)
Komorererna 6-6	Komorererna 4-4	Komorererna 4-4
Maldiverna 5-6	Maldiverna 6-6	Maldiverna 6-5
Malta 2-4	(1-1)	(1-1)
–	–	Montenegro 3-3
Qatar 5-5	Qatar 7-6	Qatar 6-5
Samoa 4-3	(2-2)	(2-2)
Sao Tomé & Príncipe 7-7	(1-2)	(2-2)
Seychelles 6-6	Seychelles 3-3	Seychelles 3-3
Surinam 6-6	Surinam 3-3	(2-2)
Swaziland 5-6	Swaziland 6-5	<i>Överstor</i>
(2-2)	(1-2)	Salomonöarna 3-3
Tonga 5-3	Tonga 5-3	Tonga 5-3
Vanuatu 2-4	(1-3)	(2-2)
Vatikanstaten NA	Vatikanstaten NA	Vatikanstaten NA
20 st.	14 st.	14 st.

Nyckel:

Överstor – till följd av befolkningstillväxt är landet ej längre att betrakta som en mikrostater;

NA – uppgift saknas.

kommer i Tabell 1. De afrikanska miniatyrerna Gambia, Guinea-Bissau och Swaziland har försvunnit till följd av befolkningsökningar, Gambia och Guinea Bissau mellan den första och den andra mätpunkten, Swaziland mellan den andra och den tredje mätpunkten. I inget fall har utträdet ur mikrostaternas krets ackompanjerats av en bättre demokratiprestation – alla dessa länder förblev odemokratier ännu år 2006, låt vara att det sagts om Gambien att landet efter år 1996 har haft “a fairly democratic system” (Metz 1999, 390), och låt vara att demokratiförhållandena sedan 1990-talet utvecklats tydligt till det bättre även i Guinea-Bissau (Clemente-Karsten 1999, 462–463). Särskilt skall noteras ett litet uttryck för en trafik i motsatt riktning – ett europeiskt fall har sålunda tillkommit alldeles vid tidsperiodens slut, nämligen Montenegro, klassificerat år 2006 av Freedom House som en odemokrati.

I övrigt har den nedgång i antalet odemokratier om vilken ovan varit tal helt enkelt att göra därmed, att antalet demokratiseringar överstiger antalet avdemokratiseringar. I själva verket finns endast två tydliga fall av avdemokratisering, och de befinner sig båda i Stillhavetsregionen – fråga är om Fidji och Salomonöarna. I vartdera fallet kan avdemokratiseringen föras tillbaka på etniska motsättningar. Efter en snart tjuugoårlång tid som demokrati upplevde Fidji år 1987 två av etniska spänningar frammanade statskupper, införde en odemokratisk författning år 1990, reviderade denna år 1997 till följd av internationell kritik, upplevde i kölvattnet av denna revidering en ny kupp år 2000 (Alley 2000), samt ännu en kupp år 2006 med en vidhängande övergång till militärstyre (Lal 2007). I dag är Fidji en förlorad demokrati. Salomonöarna erhöll självständighet år 1978 från engelskt styre, och antog då en regim av Westminster-

typ. De första åren var väl inte fullkomliga, men innebar inte heller ett misslyckande – ”Democracy in its modern form may be a recent migrant to the Solomons, but it would appear to be settling in well”, hette det i en bedömning ett tiotal år efter självständighetsförklaringen (Alasia 1989, 150). Bedömningen har dock visat sig alltför optimistisk. Spänningar mellan etniska grupper utlöste något som liknade ett inbördeskrig år 1998 och en statskupp ett par år senare, och landets politiska liv präglas fortsättningsvis av rasmötsättningar. Salomonöarna betraktas i dag i själva verket på många håll som en ”failed state” (Larmour 2005, 22–23).

Mot dessa misslyckanden svarar dock, som sagt, ett större antal fall av demokratisering. Orsaksbakgrunden är väl litet brokig, och bjuder på olika nyckeltermen. En sådan är ”diffusion”. Den har giltighet för Kap Verde, öriket som i en berömd boktitel är karaktäriserat som ”De lyckliga öarna” (Davidson 1990). Början var dock inte så lycklig, i det öarna antog en autoritär enpartiregim när de i en förlängning av händelser i moderlandet och egna frigörelsesträvanden år 1975 vann sin frihet från portugisiskt styre. Precis samma vid precis samma tidpunkt hände i Sao Tomé och Príncipe, en annan afrikansk portugisisk koloni (Fleischhacker 1999 b), och parallelliteten kom att gälla jämväl övergången i de två tidigare kolonierna, vid randen av kommunistregimernas sammanbrott i Sovjetunionen och Östeuropa, till mångpartipolitik och fria val. Diffusionen uppträder alltså här i dubbel skepnad och med olika förtecken – först som frigörelse i kölvattnet av ett regimskifte i moderlandet, sedan som demokratisering i kölvattnet av regimskiften på de håll som varit politiskt-ideologiskt vägledande i frigörelsens skeenden.

En annan nyckelterm, denna gång med negativ klang, är ”dominans”. Den står för ett i en och samma person eller dynasti manifesterat långvarigt och småningom alltför långvarigt ledarskap som styrt bort från demokratins kategori. Termen har en särskild giltighet för erfarenheterna i Antigua-Barbuda och i Guyana. Antigua-Barbuda inledde år 1981 sin existens som självständig stat i demokratins tecken, men olyckliga omständigheter, manifesterade inte minst i det ledarskap som utövades av Vere Bird och sedan 1993 av hans son Lester Bird, förvandlade småningom landet till ett näste för organiserad brottslighet och penningtvätt. Först år 2004 kunde ett någorlunda fritt och rättvist parlamentsval beteckna en slutpunkt på Bird-dyna-

stins fördärliga dominans i landets politik (Pudington och Piano 2005, 105). Guyana blev självständigt från engelskt styre år 1966, och bedrev en såväl militant som pro-socialistisk politik under ledning av Forbes Burnham, statsminister sedan självständighetstidens början fram till sin död år 1985 (Lewis 2001). Först år 1992 kunde de första fria valen förrättas i landet (Manley 1999, 448), som därefter, tillfälliga bakslag oräknade, har kommit att betraktas som en demokratisk stat.

En tredje nyckelterm är ”konstitutionell förnyelse”. Den anger att en utveckling mot demokrati kan tillskrivas särskilda beslut, åtgärder och händelser i de respektive ländernas politiska liv. Termen har förvisso giltighet för Samoa, förutvarande Västra Samoa. Rösträtten i statliga val var där tidigare förbehållen s.k. *matais*, d.v.s. personer i hövdingställning; sedan allmän och lika rösträtt infördes år 1990 har Samoa klassificerats som en demokrati, låt vara som en långtifrån fläckfri sådan (S. Lawson 1996, 138–159). Vanuatu, ett annat örike i Stilla Havet, har efter initialsvarigheter i anslutning till självständighetsblivelsen år 1980 (van Trease 1995) kunnat stabilisera och konsolidera sin ställning i en sådan utsträckning att landet, möjligen med en lätt överdrift, nyligen har sagts kunna redovisa ”an admirable sense of national identity and coherence” (Hassall 2007, 226). Surinam, självständigt från Holland år 1975, upplevde några år av demokratiskt styre innan en författningssuspension, ackompanjerad av kupp försök, oroligheter och även ansatser till ett inbördeskrig, raserade den grund som var lagd. En ny författning år 1987 skapade förutsättningar för en återgång till demokrati; efter fortsatta förvecklingar kunde denna återgång småningom förverkligas (Hoefte och Oostindie 1991, 84–85). Sedan milleniumskiftet har Surinam fortgående rankats som en demokratisk stat. Ännu skymtar Malta, nog litet oförtjänt, fram i vår lista över odemokratier. Brister i tillgodosendet av mänskliga rättigheter under det styre som Malta Labour Party utövade under 1980-talet gjorde att Malta under åren 1982–1987 i någon mån nedklassades av Freedom House; detta korta undantag oräknat, har Malta alltid med fullgoda vitsord inkluderats i demokratiernas led.

En kärngrupp bland odemokratierna utgör de tio länder som alltid, vid alla tre tillfällen, klassificerats som odemokratier. Fråga är här i någon mening om miniatyrernas verkliga demokratiska bottenkikt, om mer eller mindre hopplösa fall. Man

Tabell 2. Världens kompakt odemokratiska mikrostat. Sammanställning av Freedom House bedömningar, 1972–2006.

Mikrostat:	Klassificerats som odemokrati/totalantal klassificeringar:	Kompakthet:	Bästa ranking:	Sämsta ranking:
Bahrain	33/33	100%	4-4	7-6
Brunei	23/23	100%	6-5	7-6
Djibouti	29/29	100%	3-4	6-6
Ekvatorialguinea	34/34	100%	6-6	7-7
Komorererna	31/31	100%	4-2	6-6
Maldiverna	32/34	94%	3-2	6-6
Qatar	34/34	100%	5-5	7-6
Seychellerna	29/30	97%	1-2	6-6
Tonga	34/34	100%	3-3	5-3

kunde kanske, termen skall användas här, tala om "kompakt icke-demokratiska stater" (Karvonen 2008, 80). I denna demokrati-immuna krets befinner sig: Bahrain, Brunei, Djibouti, Ekvatorialguinea, Komorererna, Maldiverna, Qatar, Seychellerna, Tonga och Vatikanstaten. Gruppen skall i det följande bli föremål för särskilt och systematiskt intresse; en ytterligare förpostfäktning förestår dock. Påståendet att de ovan nämnda mikrostaterna är kompakt icke-demokratiska borde naturligtvis underbyggas på ett mer täckande sätt än beaktandet av enbart åren 1986, 1996 och 2006 tillåter. I sådant syfte har Tabell 2 sammanställts. Där anges för var och en av dessa kompakt odemokratiska mikrostat, Vatikanen är till följd av redan relaterad orsak obeaktad, den utsträckning i vilken Freedom House under ländernas självständighetstid under perioden 1972–2006 klassificerat landet i fråga som en odemokrati. Utsträckningen i fråga fångas härvid i absoluta likväl som relativa tal. Utfallet är som synes fullständigt övertygande. På ett par små undantag när, har varje land vid varje år ansetts vara en odemokrati, och kompaktheten i det kompakta lämnar m.a.o. inget att önska. Tabellen anger ytterligare för varje stat dess såväl bästa som sämsta ranking under den ovannämnda perioden – som synes kan skillnaderna vara ganska stora. I nästan alla fall inregistrerar de dock endast vandringar mellan odemokratis stationer.

De små kompakta icke-demokratierna

Om litenhet i allmänhet främjar en uppkomst av demokrati, måste detta bero på en räcka med litenhet förbundna särskilda faktorer. Vilka dessa fakto-

rer är, kan man diskutera – en förteckning, tänkbar likväl som tänkvärd, levereras av författarparet Robert Dahl och Edward Tufte i deras klassiska arbete *Size and Democracy* (1973). De menar där, endast exempel skall här anföras, att en liten enhet möjliggör ett effektivare deltagande, skapar ett särskilt tryck mot frivillig anpassning, tillhandahåller en konfliktdämpande homogenitet och en större lojalitet, samt möjliggör en större rationalitet i termer av information och kunskap (Dahl och Tufte 1973, 13–17; även C. Anckar 2008, 434–436). Vare härmed hur som helst, om vissa små enheter ändå står främmande för demokrati, måste denna avvikelse då ha att göra med att de särskilda faktorerna litenheten till trots saknas, inte har manöverrum, eller annars motverkas av omständigheter som är starka nog att sätta litenhetens betydelse ur spel. Ett sätt att uttrycka detta är att mena att litenheten ibland måste forcera hinder, som kan bli övermäktiga. Resonemanget i detta avsnitt följer den modell vars konturer här angetts.

Givet en sådan utgångspunkt blir det naturligt att betrakta den lilla skaran av kompakta icke-demokratier som val på den beroende variabeln och att hantera dem i enlighet med ett sådant metodiskt närmandesätt (t.ex. Peters 1998, 31). Härvid frågar man, för det första, vad dessa val har gemensamt i termer av bakgrundsfaktorer; därtill frågar man, för det andra, i vilken mån det gemensamma konstituerar nödvändiga eller probabilistiskt nödvändiga villkor för odemokrati (Dion 1998, 133–135). Nödvändighet är härvid för handen när och om den faktor som intresserar uppträder tillsammans med det som skall förklaras – när odemokrati finns i mikrostatvärlden, skall den faktor som bibringar

Tabell 3. Världens kompakt odemokratiska mikrostat. Valda bakgrundsdata.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Afrika						
Djibouti	871	Frankrike	2,300	59	.92	2
Ekvatorialguinea	586	Spanien	28,200	30	.51	2
Komorererna	793	Frankrike	1,100	20	.07	12
Seychellerna	82	England	16,600	2	.37	2
Mellanöstern						
Bahrain	704	England	33,900	15	1.09	2
Qatar	646	England	87,600	1	.91	2
Asien						
Brunei	369	England	51,000	4	1.02	1
Maldiverna	338	England	4,600	NA	.66	2
Oceanien						
Tonga	102	England	5,100	13	.42	1
Europa						
Vatikanen	1	NA	NA	NA	NA	3

Nyckel:

- 1 – storlek år 2006, befolkning '000. Källa: <http://www.populstat.info/>
 - 2 – kolonialt förflutet, metropolmakt. Källa: D. Anckar 2004 a.
 - 3 – modernisering, BNP/capita (US dollar). Källa: *CIA The World Factbook*.
 - 4 – modernisering, arbetslöshetsgrad (%). Källa: *CIA The World Factbook*.
 - 5 – etnisk och religiös fragmentering. Källa: Anckar, Eriksson och Leskinen 2002.
 - 6 – tradition, antal härskare 1977–2006. Källa: författarens sammanställning.
- NA – uppgift saknas.

en förståelse av odemokratin jämväl vara tillstådes. Den framställning som nedan lämnas härom är till dels teoridrivna, ity den centreras kring fem bakgrundsfaktorer med i varje fall presumtiv teoretisk relevans. Faktorerna framgår ur Tabell 3, som för varje faktor anger det empiriska värde som odemokratin i fråga uppvisar. Nedan följer, punktvis, en kortfattad angivelse av den empiri som i förevarande fall gäller, samt en kommenterad bedömning av faktorns sammantagna betydelse.

Storleksfaktorn. En idé i sammanhanget, tagen ur egen fatabur snarare än litteraturen på området, kretsar kring frågan om de stater som granskas är "stora" eller "små" mikrostat. Tanken är, i all enkelhet, att ju närmare en stat ligger det tak som är föreskrivet för en mikrostat, desto mer uttunnad blir den betydelse som en litenhet i sig har för ett framtagande av demokrati – när litenheten s.a.s. banar väg för ett demokratifrämjande, försvinner denna kapacitet i takt med att litenheten uttunnas, blir "större". Ett hinder som står i litenhetens väg kan m.a.o. vara att litenheten är otillräcklig, inte tillräckligt "liten". Tanken visar sig, faktiskt, i allt

väsentligt riktigt. Det finns en mycket tydlig skevhet i mikrostaternas placering längs en storleksdimension: av världens totalt 41 mikrostat år 2006 hade 33 ett befolkningstal som understeg 500.000 (D. Anckar 2007 a, 194–195). Delar vi nu mikrostaterna i två grupper, en grupp av "små" mikrostat med en befolkning av en halv miljon eller mindre, och en grupp av "stora" mikrostat med en befolkning inom snittet en halv miljon – en miljon, hör m.a.o. blott åtta av världens mikrostat till de "stora" mikrostaternas krets. Inte mindre än fem av dessa åtta stater, detta framgår ur Tabell 3, återfinns i vår förteckning av kompakta icke-demokratier. Till detta skall läggas, vi har här tidigare berört detta, att såväl Fidji som Salomonöarna, två ytterligare stora mikrostat, har avdemokratiserats under den period som granskas, varför i själva verket, i dag, sju av världens åtta stora mikrostat är icke-demokratier. En konklusion blir därför att även om alla odemokratiska mikrostat naturligtvis inte är "stora", är likafullt nästan alla "stora" mikrostat odemokratier. En tillräckligt tilltagen storlek framstår därmed, i probabilistisk mening, som ett nödvändigt villkor för uppkomsten av en

kompakt odemokrati bland mikrostat. För det i litteraturen på olika håll uppdykande antagandet att tröskelvärden är viktiga i litenhetens värld ges i och med detta ånyo stöd (Hadenius 1992, 125–126; C. Anckar 2008, 439–440; D. Anckar 1997, 255–256); för påståendet att termen “mikrostat” egentligen borde operationaliseras på ett annat sätt än vad som är brukligt i småstatsforskningen (D. Anckar 2007 a, 195) ges likaså stöd.

Kolonifaktorn. De som studerar demokratisering tar ofta fasta på ett kolonihistoriskt sammanhang, där man granskar om staten i fråga är en engelsk eller en icke-engelsk tidigare koloni. Distinktionen går tillbaka på det i litteraturen bestyrkta antagandet att England på ett föredömligt eller i varje fall föredömligare sätt än andra metropolmakter uppfostrade sina kolonier till ett parlamentariskt och demokratiskt tänkesätt (t.ex. Smith 1978; Hadenius 1992). Tanken är därför närliggande, att en viss kolonihistorisk färg kan ge litenheten en skjuts på vägen mot demokrati, medan en frånvaro av denna färg i stället blir en bromskloss. I det material som föreligger här, kan, vid en första anblick, ett stöd för denna tanke dock inte alls uppbringas. Av de nio kompakta icke-demokratier på vilka ett koloniresonemang överhuvud kan tillämpas, är inte mindre än sex tidigare engelska kolonier, medan tre (Djibouti, Ekvatorialguinea, Komorerna) inte är det. Det kan m.a.o. synas som om tesen om den koloniala bakgrundens betydelse falsifieras – bromsklossen finns i blott få fall, och den engelska bakgrunden är nu definitivt ingen välsignelse.

Så behöver emellertid, givet en kvalifikation, inte vara fallet. Kvalifikationen är att de engelska kolonier vi här betraktar är av ett särskilt slag som inte svarar mot teorins villkor. Den brittiska närvaron är nämligen inte i sig automatiskt en välsignelse – den blir en sådan blott om särskilda villkor kan knytas till den, och detta gäller inte för de fall vi här betraktar. Arabområdena i Mellanöstern var sålunda aldrig brittiska kolonier i samma mening som t.ex. de små ösamfund i Karibien och Oceanien som sedermera har trätt fram som modelldemokratier (D. Anckar 2004, 217–220). Arabområdena var rätt och slätt besittningar som England för en tid lade beslag på för att trygga sina militära och strategiska intressen. Någon egentlig ambition att omvandla dessa områden i demokratisk och parlamentarisk anda hade England inte – områdena övertogs, men de lyftes aldrig ur sin feodala ram,

och lämnades, när de blivit obehövliga, att sjunka tillbaka i sitt förstelnade tillstånd. Karaktäristiken har full eller närapå full giltighet även för Tonga, under 1900-talet i några decennier ställd under brittisk överhöghet på utrikes- och säkerhetspolitikens område (Campbell 1992, 112–113; Oliver 1989, 73); karaktäristiken har giltighet jämväl för Maldiverna (Suryanarayan 1993, 108–109). Den särskilda kolonihistoriska bakgrund som utgör en förutsättning för demokrati är, det initiala motsatta intrycket till trots, helt enkelt inte för handen i de fall som här betraktats, och frånvaron blir, då den utmärker samtliga fall, ett nödvändigt villkor för demokratifrånvaro.

Moderniseringsfaktorn. I förklaringar av demokratisering intar den s.k. moderniseringsteorin en central position. Teorin, formad av Seymour Martin Lipset i en klassisk studie (1959) och sedermera verifierad många gånger om, förvisso med nyanseringar och undantag (t.ex. Diamond 1992), säger som bekant att välstånd och ekonomisk bärkraft tenderar frambringa demokrati. En frånvaro av sådana egenskaper borde då motverka en demokratisering, och vad som gäller här och nu framgår ur Tabell 3, där moderniseringsfaktorn operationaliserats dels i termer av BNP/capita, varvid data hämtats ur *CIA The World Factbook*, dels i termer av arbetslöshet, varvid data hämtats ur samma källa. Utfallen är nog inte till alla delar uppmuntrande. Det förra måttet visar sålunda en spridning som inte är vägledande – vissa odemokratier är förvisso klen rustade, andra, särskilt de små arabstaterna, har vida bättre förutsättningar, ännu andra placeras sig mellan ytterligheterna. Siffrorna för arabstaterna bekräftar minsann riktigheten i påståendet att “the Arab world contains a high proportion of the world’s stock of both authoritarian governments and oil” (Hague och Harrop 2004, 51). Det senare måttet visar på motsvarande sätt en spridning, och det är naturligtvis inte ägnat att förvåna att de två spridningarna tenderar korrelera – de är ju, egentligen, två sidor av samma sak. Slutomdömet är hur som helst att moderniseringsfaktorn kommer till korta. Den blir på intet sätt en nödvändig förutsättning. De operationella måtten beskriver olikheter, och ur sådana kan den likhet som den kompakta odemokratien utgör naturligtvis inte framspringa.

Fragmenteringsfaktorn. En i sig rimlig tanke är att heterogenitet framtar splittring och konflikter och

därmed blir demokratihämmande – tanken var, detta kan i förbigående noteras, vägledande för Arend Lijpharts berömda försök från år 1977 att visa att demokratin hade samma möjligheter i heterogena som i homogena system, blott vissa särskilda institutionella ordningar härför kunde åstadkommas (Lijphart 1977). Föreställningen att de kompakta odemokratierna i särskild mån är heterogena bör därför gärna prövas, och i detta syfte har ur en på området förefintlig källa (Anckar, Eriksson och Leskinen 2002) i Tabell 3 införts data som i indexform beskriver graden av etnisk och religiös fragmentering i de små kompakta odemokratierna. Redan en hastig blick på dessa data visar emellertid att fragmenteringsantagandet inte bär långt. Spridningen är även här märkbar, och i inget fall är fragmenteringen iögonenfallande. Att staterna är odemokratier kan inte ha att göra med att de är heterogena.

Traditionsfaktorn. En förklaring till att stater styrs diktatoriskt är, helt enkelt, att det alltid har varit så. Som Karvonen noterar, är denna förklaring den historiskt sett vanligaste och samtidigt den vetenskapligt sett minst tillfredsställande (Karvonen 2008, 30). Att förklaringen allmänt taget besitter relevans kan dock knappast bestridas, och dess vikt i dagens sammanhang bör förvisso utredas. Vad förklaringar som tar en avstamp i traditionsfaktorn egentligen säger, är att hinder reses för ett demokratiskt genombrott, som är förankrade i en person eller en ätt eller en klan och deras intressen, eller i ett dominerande och för demokrati främmande kulturklimat. Vad som här tidigare sagts om Antigua-Barbuda och Guyana är i tillämpliga delar relevant i sammanhanget; vad som gäller för de kompakta odemokratiska mikrostaterna framgår ur uppgifterna i Tabell 3 om antalet härskare i staterna i fråga under trettioårsperioden 1977–2006 (för Brunei avser uppgiften landets självständighetstid 1984–2006). Med undantag för Komorererna, där återkommande konflikter mellan traditionella klaner har åstadkommit en “notorious political instability” (Thibaut 1999, 243), är antalet härskare litet, ungefär så litet som det bara kan vara under en trettiårsperiod – traditionsfaktorn har minsann giltighet. Snabba blickar på några av de kompakta odemokratiska fall som figurerar här verifierar och illustrerar ytterligare faktornas betydelse:

Bahrain tillerkändes självständighet år 1973 och

antog då en författning av västerländskt snitt med tydliga demokratiska inslag. Redan två år senare upplöste emellertid kungen parlamentet (Nakleh 1980), och under vidpass det följande kvartseklet styrde kungen, d.v.s. al-Khalifah dynastins överhuvud, landet genom dekret. Först i och med shejk Hamad bin Isa al-Kalifas troninträde år 1999 har uppluckringar i förstelningen blivit skönjbara. Bahrain har sålunda sedan år 2002 ånyo ett parlament, bestående av två kamrar, där den undre kammaren utses i allmänna val till vilka kvinnor har tillträde, medan den övre kammaren utses av kungen. Landets regering utses av premiärministern som utses av kungen; sedan år 1970 har samma premiärminister, den nuvarande kungens farbror, varit vid makten. Den demokratisering som tog fart i och med valen år 2002 och tilläggen från samma år till landets författning av år 1973, har emellertid numera avstannat: oppositionsaktivister har arresterats, försök att offentligt artikulera protester har slagits ned, etc. Politiska partier är fortsättningsvis förbjudna i Bahrain, men politiska samfund och grupperingar kan sedan år 2005 operera; till den del sådana förekommer är de övervägande av religiös karaktär.

Läget i Brunei och Qatar är inte mycket annorlunda. Qatar har nog gått in för politiska och administrativa reformer, och landets första egentliga författning har år 2003 antagits i folkomröstning (Peterson 2006, 742) – sedan tidigare fanns endast en interimförfattning, utfärdad år 1971 i syfte att legitimera Al Thani-familjens fortsatta maktutövning efter det England dragit sig tillbaka från sina besittningar i Persiska Viken (F. Lawson 1999, 919). Emellertid har framstegen på det hela taget varit små och försiktiga. Lokala val, de första i landet, anordnades år 1999, men bedömare har tvivlat på att detta steg skall följas av många andra, och har hållit det för troligt att reformer “will stop at the water’s edge of challenging monarchical authority” (Bahry 1999, 123). Brunei, självständigt sedan 1984, är en absolut monarki, där sultanen styr mer eller mindre enväldigt. Han kan i sin maktutövning konsultera olika råd som han utnämner, och landet har ett parlament, sammankallat år 2004 för första gången under Bruneis självständighetstid, som har rådgivande funktioner och vars medlemmar utses av sultanen. Karvonen, som i sin här tidigare nämnda lärobok om diktaturer ägnar Brunei ett specialstudium, noterar att val inte har hållits i landet, att egentliga politiska partier inte

verkar där, och att en opposition inte har tillåtits (Karvonen 2008, 117–127).

Till arabstaternas skara kan på sätt och vis ännu hänföras Maldiverna, ett litet muslimskt arkipelag i Indiska Oceanen. Landets självständighetsförfattning från år 1968 hade vissa demokratiska kvaliteter men de var nog företrädesvis ytverk, och landets första president Ibrahim Nasir (1968–1978) har karaktäriserats som en autokrat (Suryanarayan 1993, 110). Under hans efterträdare Maumoon Abdul Gayoon, vald till president år 1978 och sedermera återvald åren 1983, 1988, 1993, 1998 och 2003, förlöpte landets politiska liv till en början i invanda spår. Den senare utvecklingen har emellertid varit löftesrik, i det Gayoon år 2004 tillsatte en författningskommission med uppgift att inleda arbetet med en ny liberal och demokratisk författning. Politiska partier har varit tillåtna sedan år 2005. Efter olika slitningar och förvecklingar har landet år 2008 fått sin nya författning; inom dess ram förrättades presidentvalet år 2008 som landets första mångpartival. En egentlig rågång till landets feodala förflutna har reformerna dock knappast upptrampat, och en god del av den egentliga politiska makten torde fortfarande vara förbehållen det fåtal familjer som placerat sig högst på samhällsstegen. Än så länge befinner Maldiverna sig nog på ordentligt avstånd från den frihets- och demokratitröskel som Freedom House opererar med.

Ett ytterligare exempel är öriket Tonga, som är en konstitutionell monarki i Söderhavet. Landets fader var kung George Tupou I som under 1800-talet förenade landet, förenhetligade dess lagar, gav landet dess första konstitution, och införde metodismen som statsreligion (Ghai och Cottrell 1990, x). Konstitutionen, den äldsta i Söderhavet, är i dag fortfarande i sina huvuddelar i kraft. Den föreskriver ett i många avseenden feodalt system, där exekutivmakten tillkommer monarken som styr med en av monarken utsedd premiärminister samt dennes av monarken utsedda ministrar ("Privy Council"); i landets enkammarparlament sitter Privy Council *ex officio*, därjämte nio medlemmar som väljes av 33 företrädare för adeln på Tonga, samt ytterligare nio medlemmar som väljes av befolkningen i allmänna val. Arrangemanget innebär, har man sagt, att politiken på Tonga får en struktur som är "neither authoritarian nor democratic" (Campbell 2001, 811) – kungen har en reell makt, men är ändå inte maktfullkomlig. Som en följd av

att Tonga småningom blivit öppnare för intryck från omvärlden och som en följd även av att en bättre utbildad elit har uppkommit i landet, har en demokratiseringsrörelse redan ganska länge varit aktiv på Tonga (Helu 1992, 139–142). Den har dock inte ännu uppnått anmärkningsvärda resultat, och demokratiseringen är fortfarande "unfinished business" (Senituli 2007). En ny författning har varit utannonserad och under utarbetande; missnöjet med arbetets långsamma framskridande ledde år 2006 till våldsamma uppror i landets huvudstad.

Vänder vi sedan blicken mot Afrika blir intrycket på det hela taget detsamma – den stabilitet som finns på många håll är diktaturens stabilitet, manifesterad i långa och autoritära styren. Värst bland alla små demokrativärstingar är Ekvatorialguinea, landet som i en boktitel sagts vara "An African Tragedy" (Fegley 1989). Ekvatorialguinea blev självständigt från Spanien år 1968, och i ett presidentval förrättat samma år utgick Francisco Macías som segrare. Snart hade Macías eliminerat oppositionsledarna, skapat en enpartistat och låtit sig utropas till president på livstid (1973). Livstiden blev dock tämligen kort – 1979 störtades och avrättades Macías i en palatsrevolution, som leddes av hans svåger Theodore Obiang, som än i dag styr Ekvatorialguinea. Det nya styret har, motvilligt och som en eftergift inför internationell påtryckning, introducerat en mångpartiförfattning år 1992 samt anordnat politiska val; dessa val har dock varit manipulerade och formella snarare än verkliga (Fleischhacker 1999 a, 352–353). Sålunda drog sig landets fyra ledande oppositionspartier ur presidentvalet år 2002, i vilket Obiang än en gång återvaldes.

Traditionsfaktorn återkommer i Djibouti, tidigare Franska Somaliland, som blev självständigt från fransk överhöghet år 1977, och därvid antog en presidentiell regimform. Redan från början av sin tillblivelse slog landet in på odemokratisk kurs, i det Djiboutis första president Hassan Gouled Aptidon redan efter några år vid makten skapade en auktoritär enpartistat i syfte att gynna en etnisk gruppering framom andra (Durotoye 1999, 301–302). Ett inbördeskrig och andra stridigheter nödvändiggjorde år 1992 en ny författning; även om den i begränsad omfattning tillåter oppositionspartier, är Djibouti i praktiken ännu en enpartistat. President sedan år 1999 är Aptidons brorson Ismail Omar Guelleh; presidentvalet år 2005 bojkottades av oppositionen och Guelleh omvaldes som valens

enda kandidat. De nyligen förrättade parlamentsva-
len år 2008 bojkottades likaså av de största opposi-
tionsgrupperna, och det regerande presidentpartiet
lade beslag på alla 65 parlamentsmandat.

I sammanhanget skall ännu nämnas Seycheller-
na, som tillhandahåller ett exempel på hur traditio-
nen t.o.m. kan överleva en demokratisering, blott
traditionsbäraren har en anpassningsförmåga och
en vilja att plöja ny mark. Seychellerna vann sin
självständighet från engelskt styre år 1976; redan
ett år senare genomförde premiärministern France
Albert René en statskupp, och landet blev under
hans styre en socialistisk enpartistat fram till bör-
jan av 1990-talet, då det upplevde en relativt
smärtfri övergång till ett mångpartisystem. Över-
gången var inspirerad av de svallvågor som kom-
munistens sönderfall i Sovjetunionen och Östeu-
ropa avsatte annorstädes i Afrika (Thibaut 1999 b,
771–775), och var alltså en konsekvens av diffusi-
on, en process till vilken René medverkade genom
att nu tillåta politiska partier, introducera ett mång-
partisystem, och söka samarbete snarare än kon-
frontation. Efter initialsvärigheter kunde man enas
om en ny författning som trädde i kraft år 1993.
René valdes samma år och ånyo år 1998 till presi-
dent med stor majoritet. År 2004 trädde han till-
baka till förmån för sin vice-president James Mi-
chel, återvald år 2006. Seychellerna har fortfarande
inte kunnat forcera den demokratitruskel som
Freedom House stipulerar, men har under en räkka
av år nu varit nära den, och knackar s.a.s. på dör-
ren till finrummet.

Sammanfattning

En regelbundenhet säger att små stater har en be-
nägenhet att bli och vara demokratier; undantags-
lös är regelbundenheten dock inte. Denna studie
har intresserat sig för dessa undantag, och har där-
vid i särskilt ögonsikte haft det totalt småstater
som varit regelmässigt annorlunda, d.v.s. kompakta
odemokratiska. Det har härvid visat sig att deras
speciella status inte gärna kan förklaras med faktorer
som ofta anses vara demokratihämmande. Den
kompakta odemokratin är sålunda inte en konse-
kvens av långt gången fragmentering; ej heller är
den en följd av att länderna i fråga är genomgåen-
de ekonomiskt illa rustade. Den s.k. modernise-
ringsteorin är helt enkelt ganska tandlös i samman-
hanget.

Andra faktorer träder i förgrunden. Det är så-

lunda viktigt att notera att odemokratierna genom-
gående är "stora" mikrostaten – de är därmed inte i
samma mån som gäller för än mindre stater öppna
för och mottagliga för den demokratiframjande po-
tential som är inbyggd i litenhet. Man skall också
notera att odemokratierna genomgående saknar en
viktig kolonialhistorisk förutsättning, uttryckt i
egenskapen att i en reell mening ha varit en eng-
elsk koloni. I en läsvärd essä, utgiven för vidpass
ett decennium sedan, har Samuel Huntington väd-
rat en övertygelse därom, att den utsträckning i
vilken icke västerländska samhällen är mottagliga
för demokrati är beroende av i vilken mån dessa
samhällen har mottagit västerländska impulser
(Huntington 1997, 10); de resultat som här fram-
kommit är för sin del ägnade att underbygga Hun-
tingtons mening. Även om många av odemokra-
tierna har varit engelska kolonier, har de varit detta
i endast en formell mening, som inte lämnat rum
för egentliga västerländska impulser. Slutligen
skall man notera att de kompakta odemokratierna i
regel har styrts av regimer som varit lika långviri-
ga som autoritära – odemokratin har s.a.s. tradition
och anor.

Den sistnämnda iakttagelsen är i sig nog ägnad
att förvåna. Det är ganska naturligt att föreställa
sig saken så, att autoritära regimer inte gärna kan
framta och påräkna legitimitet, varför de närapå
med nödvändighet måste vara instabila. De data
som här framkommit visar dock på stabilitet, inte
på instabilitet, och de väcker frågan hur mikrosta-
ternas autoritära regimer egentligen kunnat bevara
sin position och stå emot demokratiseringens vå-
gor och utbredning. Frågan skall säkert i olika fall
få litet olika svar. De går tillbaka på det faktum att
de autoritära regimerna i världen numera utgör en
mer blandad grupp än måhända någonsin tidigare
– de innesluter "Chinese Communist party leaders,
Pakistani generals, Iranian clerics, Saudi princes
and assorted authoritarian presidents in some of
the smaller states of Central Asia, Africa and Latin
America" Hague och Harrop 2004, 62). Vad sär-
skilt arabstaterna beträffar, och kommentaren har
giltighet för stora sådana likväl som små, är civil-
samhällets otillräcklighet en viktig faktor. Hun-
tington kan citeras även här: 'A vigorous civil so-
ciety is emerging in Muslim countries, but it is a
fundamentalist civil society, not a secular and libe-
ral civil society' (Huntington 1997, 10). En annan
vinkling, inte oförenlig, men annan, står Nicola
Pratt för, i en studie som hävdar att arabvärldens

misslyckande i demokratihänseende inte beror på att civilsamhället saknar en vilja, utan snarare därpå, att det inte har gått att uppbringa ett sådant samförstånd som framgångsrikt kunde utmana självständighetstidens hegemoni och autoritära kultur (Pratt 2007). Onekligen är uppgiften otacksam och svårigenomförbar – utmaningen skulle riktas mot en maktutövning som såväl säges ha som upplevs ha ett gudomligt ursprung. Karvonen har i sin diskussion av detta levererat en sammanfattning, värd att citera: “Genom att sprida uppfattningen att det rådande politiska styret är ett resultat av Guds vilja eller historiens obönhörliga lagar kan en regim lyckas hålla tillbaka ett politiskt motstånd särskilt i kulturer där religiösa föreställningar sällan ifrågasätts” (Karvonen 2008, 63).

Vad de ovanstående genomgångarna torde ha visat, är att mikrostaternas odemokratier långt är att karaktärisera som traditionellt autoritära styren, där regimens auktoritet är knuten till en särskild person och regent, fråga må vara om en hövding, monark eller president, snarare än till en utarbetad

politisk ideologi eller ett parti. Mönstret finns i Bahrain, Brunei, Qatar och Maldiverna; det finns på Tonga, det återkommer i Djibouti och Ekvatorialguinea och till dels på Seychellerna. Den som styr uppfattas i sådana traditionella system gärna och snarast som ett slags familjeöverhuvud, medan föreställningarna om ett statsbegrepp och ett statsmaskineri som länkar regent och folk i regel förblir dimmiga och inte ger en folklig beredskap att ifrågasätta regentens ställning. Det måste här bli en öppen fråga i vilken mån en liten storlek, givet andra särskilda förutsättningar, öppnar dörrar för ett sådant traditionellt styre, och i vilken mån litenheten därmed, förutom att den är en demokratisk välsignelse, även kan vara en demokratisk förbannelse. Allmänna rimlighetssynpunkter talar nog för att litenheten, med de möjligheter till kontroll den ger och med de minskade möjligheter till anonymitet den likaså ger, underlättar snarare än försvårar uppkomsten och bibehållandet av sådana förhållningssätt.

REFERENSER

- Alasia, Sam. 1989. Politics. Ingår i Hugh Laracy (ed.), *Ples Blong Iumi. Solomon Islands: The Past Four Thousand Years*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Alley, Roderic. 2000. The Coup Crisis in Fiji. *Australian Journal of Political Science* 35:3, 515–521.
- Anckar, Carsten. 2008. Size, Islandness, and Democracy: A Global Comparison. *International Political Science Review* 29:4, 433–459.
- Anckar, Carsten, Eriksson, Mårten och Leskinen, Jutta. 2002. *Measuring Ethnic, Linguistic and Religious Fragmentation in the World*. Åbo: Department of Political Science, Åbo Akademi University, Occasional Papers Series, Nr 18.
- Anckar, Dag. 1997. Dominating Smallness: Big Parties in Lilliput Systems. *Party Politics* 3:2, 243–263.
- Anckar, Dag. 2002 a. Democratic Standard and Performance in Twelve Pacific Micro-States. *Pacific Affairs* 75:2, 207–225.
- Anckar, Dag. 2002 b. Why Are Small Island States Democracies? *The Round Table* 365 (July), 375–390.
- Anckar, Dag. 2004 a. *Politik i lilleputtar. Mikrostater i komparativ belysning*. Åbo: Åbo Akademis Förlag.
- Anckar, Dag. 2004 b. Regime Choices in Microstates: The Cultural Constraint. *Journal of Commonwealth and Comparative Politics* 42:2, 206–223.
- Anckar, Dag. 2007 a. Archipelagos and Political Engineering: The Impact of Non-Contiguity on Devolution in Small States. *Island Studies Journal* 2:2, 193–208.
- Anckar, Dag. 2007 b. Demokratins kategorier och demonologi. *Politiikka* 49:1, 3–15.
- Anckar, Dag. 2008. Microstate Democracy Revisited: Developments in Time and Space. *The Open Political Science Journal* 1:1, 75–83.
- Bahry, Louay. 1999. Elections in Qatar: A Window of Democracy Opens in the Gulf. *Middle East Policy* 6:4, 118–127.
- Campbell, Ian C. 1992. *Island Kingdom: Tonga Ancient & Modern*. Christchurch: Canterbury University Press.
- Campbell, Ian C. 2001. Tonga. Ingår i Dieter Nohlen, Florian Grotz och Christof Hartmann (eds.), *Elections in Asia and the Pacific. A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- CIA *The World Factbook*, 2008, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html> – besöksdatum 13–14.12.2008.
- Clemente-Karsten, Ana Catarina. 1999. Guinea-Bissau. Ingår i Dieter Nohlen, Michael Krennerich och Bernhard Thibaut (eds.), *Elections in Africa. A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- Colomer, Josep M. 2007. *Great Empires, Small Nations*. New York: Routledge.
- Dahl, Robert A. och Tuft, Edward R. 1973. *Size and Democracy*. Stanford: Stanford University Press.
- Davidson, Basil. 1990. *Kap Verde – de lyckliga öarna*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.
- Diamond, Larry. 1992. Economic Development and Democracy Reconsidered. Ingår i Garry Marks och Larry

- Diamond (eds.), *Reexamining Democracy: Essays in Honour of Seymour Martin Lipset*. Newbury Park: Sage Publications.
- Diamond, Larry. 1996. Is the Tird Wave Over? *Journal of Democracy* 7:3, 20–37.
- Diamond, Larry och Tsalik, Svetlana. 1999. Size and Democracy: The Case for Decentralization. Ingår i Larry Diamond (ed.), *Developing Democracy: Towards Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Dion, Douglas. 1998. Evidence and Inference in the Comparative Case Study. *Comparative Politics* 30:2, 127–145.
- Durotoye, Yomi. 1999. Republic of Djibouti. Ingår i Deborah A. Kaple (ed.), *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*, Vol. I, Third edition. New York: Facts on File.
- Duursma, Jorri. 1994. *Self-Determination, Statehood and International Relations of Micro-States*. Leyden: University of Leyden.
- Fegley, Randall. 1989. *Equatorial Guinea: An African Tragedy*. New York: Peter Lang.
- Fleischhacker, Helga. 1999 a. Equatorial Guinea. Ingår i Dieter Nohlen, Michael Krennerich och Bernhard Thibaut (eds.), *Elections in Africa. A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- Fleischhacker, Helga. 1999 b. Sao Tomé and Príncipe. Ingår i Dieter Nohlen, Michael Krennerich och Bernhard Thibaut (eds.), *Elections in Africa. A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- Freedom in the World 2006. The Annual Survey of Political Rights and Civil Liberties*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.
- Ghai, Yash och Cottrell, Jill. 1990. *Heads of State in the Pacific. A Legal and Constitutional Analysis*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Hadenius, Axel. 1992. *Democracy and Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hague, Rod och Harrop, Martin. 2004. *Comparative Government and Politics. An Introduction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hassall, Graham. 2007. Elite Conflict in Vanuatu. Ingår i M. Anne Brown (ed.), *Security and Development in the Pacific Islands*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Helu, I'Futa. 1992. Democracy Bug Bites Tonga. Ingår i Ron Crocombe, Uentabo Neemia, Asesela Ravuvu och Werner vom Busch (eds.), *Culture & Democracy in the South Pacific*. Suva: Institute of Pacific Studies, University of the South Pacific.
- Hoefte, Rosemarijn och Oostindie, Gert. 1991. The Netherlands and the Dutch Caribbean: Dilemmas of Decolonisation. Ingår i Paul Sutton (ed.), *Europe and the Caribbean*. London and Basingstoke: Macmillan Education.
- Huntington, Samuel P. 1991. *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman, Oklahoma and London: University of Oklahoma Press.
- Huntington, Samuel P. 1997. After Twenty Years: The Future of the Third Wave. *Journal of Democracy* 8:4, 3–12.
- Karvonen, Lauri. 2008. *Diktatur. Om ofrihetens politiska system*. Stockholm: SNS Förlag.
- Kazancigil, Ali. 1994. The Deviant Case in Comparative Analysis. Ingår i Mattei Dogan och Ali Kazancigil (eds.), *Comparing Nations. Concepts, Strategies, Substance*. Oxford: Basil Blackwell.
- Lal, Brij V. 2007. "Anxiety, Uncertainty, and Fear in Our Land": Fiji's Road to Military Coup, 2006. *The Round Table* 389 (April), 135–153.
- Larmour, Peter. 2005. *Foreign Flowers. Institutional Transfer and Good Government in the Pacific Islands*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Lawson, Fred. 1999. State of Qatar. Ingår i Deborah A. Kaple (ed.), *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*, Vol. III, Third edition. New York: Facts on File.
- Lawson, Stephanie. 1996. *Tradition versus Democracy in the South Pacific: Fiji, Tonga and Western Samoa*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lewis, Linden. 2001. Forbes Burnham (1923–85). Ingår i Anton Allahar (ed.), *Caribbean Charisma. Reflections on Leadership, Legitimacy and Populist Politics*. Boulder & London: Lynne Rienner Publishers.
- Lijphart, Arend. 1977. *Democracy in Plural Societies*. New Haven: Yale University Press.
- Lijphart, Arend. 1999. *Patterns of Democracy. Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. New Haven and London: Yale University Press.
- Lipset, Seymour Martin. 1959. Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. *The American Political Science Review* 53:1, 69–105.
- Manley, R. H. 1999. Cooperative Republic of Guyana. Ingår i Deborah A. Kaple (ed.), *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*, Vol. II, Third edition. New York: Facts on File.
- Markoff, John. 1996. *Waves of Democracy. Social Movements and Political Change*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- Metz, Steven. 1999. Republic of the Gambia. Ingår i Deborah A. Kaple (ed.), *World Encyclopedia of Political Systems and Parties*, Vol. II, Third edition. New York: Facts on File.
- Nakleh, Emile A. 1980. Political Participation and the Constitutional Experiments in the Arab Gulf: Bahrain and Qatar. Ingår i Tim Niblock (ed.), *Social and Economic Development in the Arab Gulf*. London: Croom Helm.
- Oliver, Douglas L. 1989. *The Pacific Islands*. Third edition. Honolulu: University of Hawaii Press.
- Ott, Dana. 2000. *Small is Democratic: An Examination of State Size and Democratic Development*. New York: Garland.
- Peters, B. Guy. 1998. *Comparative Politics. Theory and Methods*. London: Macmillan.
- Peterson, J. E. 2006. Qatar and the World: Branding for a Micro-State. *Middle East Journal* 60:4, 732–748.
- Population Statistics*, 2008; <http://www.populstat.info/> – besöksdatum 7-9-12.2008.
- Pratt, Nicola. 2007. *Democracy & Authoritarianism in the Arab World*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.
- Puddington, Arch och Piano, Aili. 2005. The 2004 Freedom House Survey. *Journal of Democracy* 16:1, 103–108.
- Senituli, Lopeti. 2007. Unfinished Business: Democratic Transition in Tonga. Ingår i M. Anne Brown (ed.), *Security and Development in the Pacific Islands*. Boulder, Colorado: Lynne Rienner Publishers.

- Smith, Tony. 1978. A Comparative Study of French and British Decolonization. *Comparative Studies in Society and History* 20:2, 70–102.
- Srebrnik, Henry. 2004. Small Island Nations and Democratic Values. *World Development* 32:2, 329–341.
- Suryanarayan, V. 1993. The Maldives and India's Security. Ingår i Satish Chandra, B. Arunachalam och V. Suryanarayan (eds.), *The Indian Ocean and Its Islands*. New Delhi: Sage Publications.
- Thibaut, Bernhard. 1999 a. Comoros. Ingår i Dieter Nohlen, Michael Krennerich och Bernhard Thibaut (eds.), *Elections in Africa. A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- Thibaut, Bernhard. 1999 b. Seychelles. Ingår i Dieter Nohlen, Michael Krennerich och Bernhard Thibaut (eds.), *Elections in Africa. A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press.
- van Trease, Howard. 1995. The Colonial Origins of Vanuatu Politics. Ingår i Howard van Trease (ed.), *Melanesian Politics. Stael Blong Vanuatu*. Christchurch: Macmillan Brown Centre for Pacific Studies, University of Canterbury.